

Oikeusministeriö

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä VN/24185/2023.

Keskusrikospoliisin lausunto

1 Asian tausta

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa terrorismirikostyöryhmän mietinnöstä. Työryhmän tehtävänä oli terrorismirikoksia koskevan rikoslain (39/1889) 34 a luvun uudistaminen niin, että sen säännökset muodostavat kattavan, selkeän ja johdonmukaisen kokonaisuuden, joka samalla täyttää kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden ja rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen asettamat vaatimukset ja ottaa huomioon perus- ja ihmisoikeuksia ja Suomea sitovia muita kansainvälisiä velvoitteita koskevat vaatimukset.

Rikoslain uuteen 34 a lukuun ehdotettavilla lainsäädäntömuutoksilla edistettäisiin sitä, että rangaistussäännökset ovat riittävän kattavia suhteessa sääntelyn tavoitteeseen eli yhteiskunnan perustoimintoja, oikeusjärjestystä sekä ihmisten henkeä, terveyttä ja turvallisuutta hyvin vakavasti uhkaavan rikollisuuden torjumiseen. Terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä edistävien tekojen rangaistavaksi säätämällä estetään sellaisten rikosten tekemistä. Terrorististen rikosten torjuntaan liittyvät myös muut ehdotettavat, rikoslainsäädännön muuttamisesta johtuvat lainsäädäntömuutokset.

Rangaistusasteikkoja koskevien muutosten osalta tavoitteena on, että otetaan asianmukaisesti huomioon kunkin teon vahingollisuus ja vaarallisuus niin, että asteikot ovat asianmukaisessa suhteessa toisiinsa ja myös rikoslaissa rangaistaviksi säädettyihin muihin tekoihin nähden.

Työryhmän ehdotuksilla toteutetaan hallitusohjelman terrorismirikoksia koskevia toimenpidekirjauksia.

2 Keskusrikospoliisin lausunto

2.1 Rangaistussääntelyn selkeyttäminen

Keskusrikospoliisi toteaa aluksi, että sääntelyn sovellettavuutta on mietinnössä esitetyllä tavalla parannettu, sillä rangaistussäännösten perustelut on koottu yhteen paikkaan. Aikaisemmin rangaistussäännösten perusteluja on ollut hajautettuna useisiin lainvalmisteluasiakirjoihin. Tämän vuoksi ehdotetut muutokset selkeyttävät lainsäädännön soveltamista ja tältä osin mietinnössä esitetyt muutokset ovat voimassa olevaan sääntelyyn verrattuna

selkeämpiä. Selkeyttämistä auttaa myös luvun sisäisten viittausten väheneminen ja selkeän määritelmäsäännöksen lisääminen luvun säännöksiin.

2.2 Rangaistussääntelyn kattavuus

Terrorististen rikosten rangaistussääntelyyn ehdotettavat muutokset työryhmän mietinnössä ovat Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan kannatettavia muutoksia. Terrorististen rikosten rangaistussääntelyn kattavuutta lisäävät erityisesti tarpeelliset ehdotukset terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten osalta, kun mietinnössä ehdotetaan uuteen 34 a luvun 2 §:n 1 momenttiin lisättäväksi neljä uutta terroristisessa tarkoituksessa tehtyä rikosta (törkeä vapaudenriisto, törkeä raikaus, törkeä ryöstö ja törkeä lapsenraikaus). Terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten rangaistavuuden kattavuuden osalta voisi kuitenkin olla tarpeellista harkita sitä, tulisiko rangaistavuuden alaa laajentaa terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen muiden törkeiden seksuaalirikosten osalta, kuten esimerkiksi törkeä seksuaalinen kajoaminen lapseen osalta.

Terrorismin rahoittamisrikosten osalta ehdotetun uuden rikoslain 34 a luvun 10 §:n sanamuodossa ei mainita enää voimassa olevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n mukaista tietoisuutta. Mietinnön perusteluissa on kuitenkin kuvattu, että tietoisuus olisi edelleen merkityksellinen rangaistussäännöksen soveltamisen ja tekijän tahallisuuden määrittämisen kannalta. Rangaistussäännöksen soveltamisen kannalta voisi olla tarkoituksenmukaista sisällyttää tietoisuus myös säännöksen sanamuotoon, sillä myös ehdotetussa uudessa rikoslain 34 a luvun 11 §:ssä tietoisuus mainitaan. Terrorismin rahoittamisrikosten osalta jatkovalmistelussa voisi lisäksi olla tarkoituksenmukaista harkita mahdollisuutta säätää rikokseen tuottamuksellinen tekemuoto. Tältä osin Keskusrikospoliisi viittaa Poliisihallituksen mietintöön antamassa lausunnossa (POL-2024-187603) esille tuotuun ehdotukseen.

2.3 Rangaistusasteikot

Rangaistusasteikkojen osalta Keskusrikospoliisi pitää ehdotettuja rangaistusasteikkojen ankaroitumista koskevia muutoksia perusteltuina.

Erityisesti Keskusrikospoliisi nostaa esille ehdotetun 34 a luvun 4 §:n enimmäisrangaistuksen korottamista koskevan ehdotuksen, jota voidaan pitää tarkoituksenmukaisena uudistuksena. Tällä uudistuksella korjataan voimassa olevan sääntelyn ongelman siitä, että 21 luvun 6 a §:ssä rangaistavaksi säädetystä törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelusta voisi seurata ankarampi rangaistus (vankeutta enintään neljä vuotta), kuin voimassa olevan lain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädetystä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta (vankeutta enintään kolme vuotta). Kuvattu nykytilanne on voinut rangaistusasteikkojen vuoksi johtaa siihen, että valmistelurikoksiin on sovellettu muita kuin terrorismirikoksia koskevia säännöksiä niissä käytössä olevan korkeamman rangaistusasteikon vuoksi.

Terrorismirikoksen valmistelun enimmäisrangaistuksen korottaminen osaltaan tukee sitä, että terroristiset rikokset käsitellään asianmukaisesti terroristisina rikoksina. Tämä puoles-

taan parantaa mahdollisuuksia seurata terrorismin ja terrorististen rikosten ilmiöiden laajuutta. Tämän mainitun muutoksen osalta työryhmän mietinnössä on onnistuttu vastaamaan tavoitteeseen rangaistussääntelyn kattavuudesta suhteessa sääntelyn tavoitteisiin.

2.4 Tunnusmerkistöjen selkeys

Tunnusmerkistöjen selkeyden osalta Keskusrikospoliisi toteaa, että käytännössä voi olla edelleenkin hankalaa tulkita sitä, onko teko sellainen, että se aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa tai vakavaa vahinkoa jollekin maalle tai kansainväliselle järjestölle. Lausuttavana oleva mietintö on kuitenkin kattava ja tämän avulla lainsäädäntöä pyritään selkeyttämään, jotta myös tunnusmerkistöjen tulkinta helpottuisi.

2.5 Salaisia pakkokeinoja ja tiedonhankintakeinoja koskevat ehdotukset

Esitetyt muutokset pakkokeinolain 10 lukuun ja poliisilain 5 lukuun johtuvat ehdotetuista rikoslain 34 a luvun muutoksista. Terrorististen rikosten estämisessä, paljastamisessa ja tutkimisessa korostuvat riittävien toimivaltuuksien käytön mahdollisuus ja poliisilla käytössä olevat mahdollisuudet salaisten tiedonhankinta- ja pakkokeinojen käyttöön. Tämän vuoksi Keskusrikospoliisi pitää ehdotettuja muutoksia tarpeellisina sekä esitetyn uuden 34 a luvun sääntelyn vuoksi välttämättöminä ja sen tavoitteita tehostavina.

2.6 Uudistuksen tavoitteiden saavuttaminen ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla

Keskusrikospoliisi viittaa edellä lausunnon muissa kohdissa esiin tuotuihin seikkoihin ja toteaa, että työryhmämietinnön ehdotusten ja tavoitteiden olevan kokonaisuudessaan oikeasuuntaisia ja kannatettavia.

2.7 Ehdotusten vaikutukset

Mietinnössä on käsitelty ehdotusten pääasiallisten vaikutusten osalta muun muassa siitä, että on huolehdittava terroristisia rikoksia koskevia rangaistussäännöksiä soveltavien virkamiesten, erityisesti esitutkintavirkamiesten, syyttäjien ja tuomareiden kouluttamisesta säännösten soveltamiseen. Ehdotusten vaikutusten osalta Keskusrikospoliisi nostaa esille koulutustarpeen kuitenkin myös esimerkiksi poliisin ennalta estävässä toiminnoissa ja tiedustelutehtävissä työskentelevien osalta, sillä tällaisissa tehtävissä toimivilla on merkityksellinen rooli muun muassa mahdollisten terrorististen rikosten esitutkintaviranomaisten tietoisuuteen saattamisessa.

2.8 Muut asiat

Ehdotuksen mukaan terroristisesta julkisesta kehottamisesta säädettäisiin rikoslain 34 a luvun 14 §:ssä, jolla korvattaisiin voimassa olevan lain 34 a luvun 5 e §. Mietinnön säännöskohtaisissa perusteluissa on käsitelty säännöstä, mutta säännöskohtaisissa perusteluissa voisi harkita vielä kattavampien esimerkkien kuvaamista säännöksen mahdollista soveltamista tukemaan. Erityisesti haasteelliseksi voidaan nähdä se, että tunnusmerkis-

tön osalta voi olla tarpeen tarkastella myös sellaista materiaalia, jota julkaistaan esimerkiksi taiteellisen ilmaisun tai tieteellisen toiminnan kautta. Tähän esityksen perusteluissa voisi olla tarpeen kiinnittää enemmän huomiota.

Keskusrikospoliisi katsoo, että esitetyssä uudessa 34 a luvun 1 §:n määritelmäsäännöksessä määritellyjä käsitteitä käytetään ehdotetussa uudessa luvussa systemaattisesti ja yhtenäisesti. Mietinnön perusteluissa käytetään kuitenkin muun muassa käsitteitä uskonto, aate tai ideologia, joita ei ole määritelty. Tältä osin säännöksessä tai esitysten perusteluissa voisi olla tarpeen määritellä myös tämänkaltaisia käsitteitä ja niiden suhteita toisiinsa, minkä avulla voisi välttää mahdollisia tulkinnanvaraisuuksia.

Robin Lardot, Keskusrikospoliisin päällikkö, poliisineuvos

Roosa Viljanen, ylitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 28.02.2025 klo 12:28. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Oikeusministeriö

Tiedoksi

Poliisihallitus

Keskusrikospoliisi
poliisi.fi